

Ю. Прасул, І. Куценко

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

y.prasul@karazin.ua; irina.kutsenko98@gmail.com

**ФАКТОРИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ТУРИЗМУ У
РЕГІОНАЛЬНОМУ АСПЕКТІ
(на прикладі Зінківського району Полтавської області)**

Україна продовжує йти шляхом становлення малого і середнього бізнесу та ринкової економіки взагалі, головним завданням яких є раціональне, неспоживацьке, ефективне залучення природного та соціально-культурного потенціалу регіонів, туризм є саме тією галуззю життя країни, в якому поєднуються ці два пріоритетні напрямки. Тож не дивно, що постало питання пошуку нових ексклюзивно-родзинкових напрямів господарювання у сільських районах, що дозволило би їм не тільки вижити, але і підвищити рівень життя селян. Оскільки найціннішими ресурсами українського села є мальовнича природа, автентична історико-культурна спадщина, збережені риси традиційної сільської культури, побуту, народних промислів та традицій, сільський туризм є тим видом діяльності, що може успішно розвиватися на селі без деградації природного середовища.

Питання сільського (зеленого) туризму викликає значну зацікавленість закордонних та українських вчених з різних галузей наук, зокрема туризмознавства, соціології, географії, історії, права. У цьому аспекті згадаємо прізвища В. І. Бирковича [1], Г. Л. Чернявої [2], Ю. В. Зінька [3, 4] та багато інших. Серед праць, присвячених цьому аспекту туристичної діяльності, зустрічаються як фахові публікації, так і монографічні видання [3, 4, 5, 6]. Але, незважаючи на величезну кількість різногалузевих публікацій, термінологічний апарат залишається неусталеним і у науковій літературі водночас функціонує декілька термінів – сільський, зелений, сільський зелений туризм, агротуризм тощо. Зрозуміло, що ці різновиди туристичної діяльності дещо відрізняються між собою, але їх об'єднує тип території, що використовується. Це ми і

приймаємо за основну ознаку, дотримуючись терміну сільський туризм і погоджуючись з трактуванням колективу авторів, що це наперед всього відпочинковий вид туризму, сконцентрований на сільській території [3].

Для визначення сприятливості розвитку сільського туризму можна використовувати декілька показників – ресурсний (лісистість; водні об'єкти, збережені природні та напівприродні території, пересіченість і мальовничість рельєфу, екологічна ситуація), соціально-економічний (населення, рівень доходів і життя, забезпеченість житлом, економіко-географічне положення), інфраструктурний (заклади харчування, торгівлі, розміщення (особливо агрооселі, агросадиби), шляхи сполучення), історико-культурний (об'єкти показу, майстер-класи, традиції, обряди, народні ремесла). Ці показники можна використовувати окремо і разом. Найкращим варіантом є визначення інтегрального показника, але на даному етапі нашого дослідження така оцінка буде неповною.

Сільський туризм для України – нове поняття, використання якого пов'язано з початком XXI ст., хоча відпочинок на селі використовувався відомими українськими письменниками, митцями, громадськими діячами з давніх часів. Особливо популярними були Карпатський регіон, Полтавщина [7, 8], Чернігівщина. Вони і зараз продовжують утримувати свої перші рейтинги. Звернемо увагу на один із районів Полтавської області – Зінківський.

Зінківський район Полтавської області знаходиться у північно-східній частині регіону, що в історико-культурному плані відповідає межі між Полтавщиною і Слобожанщиною, а у природному плані – Полтавській рівнині, що входить до складу великої Придніпровської низовини, лісостеповій зоні.

Рельєф території є слабо-горбистим з достатньо розвиненою яружно-балковою системою, особливо у північній частині району, що є сприятливим для організації природничих прогулянок пішохідних, на велосипедах, на лижах (взимку). Район розташований на вододілі річок Псел і Ворскла. Серед річок, придатних для організації водних видів відпочинку, можна назвати Ворсклу, Грунь, Ташань. Також у межах району є значна кількість озер і ставків.

Розвідане джерело мінеральної води «Ташань», яке використовується для надання лікувально-оздоровчих послуг. Лісистість території складає 12,6 %, але у майбутньому показник слід підвищувати для повноцінної організації любительських видів відпочинку і збалансованого природокористування. Породний склад лісів (сосна, дуб, липа, клен) мають сприятливі показники фітонцидності для організації оздоровлювальних видів відпочинку. Територій природо-заповідного фонду мало, усі вони мають низький ранг і незначну площу, тож їх залучення до сільського туризму є обмеженим. Аналогічна ситуація склалася і зі збереженими природними і напівприродними територіями. Біорізноманіття тваринного світу дозволяє розвивати мисливство.

Соціально-економічний фактор розвитку сільського туризму є сприятливим, окрім економіко-географічного положення, що характеризується віддаленістю від основних міст-постачальників туристів та залізниць, які є поширеними при виборі способу пересування туристами. Інфраструктурний показник є нижче середнього. Серед позитивних моментів можна відмітити наявність етнокультурного комплексу, садиби, закладів харчування, розгалуженої мережі автомобільних шляхів, але усе сконцентровано у двох населених пунктах – м. Зіньків та сел. Опішня, територією району не проходить залізниця (не говорячи уже про відсутність аеропорту), послуги, що надаються не відповідають європейським стандартам або є у недоступній для пересічного туриста цінній категорії, непродумана рекламна кампанія. Типова сільська місцевість Зіньківського району відповідає стандартам природним, але значно відстає у розвитку інфраструктурної складової.

Історико-культурний потенціал теж зосереджений у згаданих вище двох населених пунктах, малорізноманітний, невисокого класу художньої цінності. Серед особливо вагомих об'єктів слід назвати Національний музей-заповідник українського гончарства, архітектурні пам'ятки Зінькова. В останній час приділяють увагу етнографічному напрямку сільського туризму, розвиваючи традиційні ремесла і майстер класи на їх основі.

Таким чином, перспективними для розвитку сільського туризму є смт. Опішня, околиці м. Зіньків, села Шилівка, Власівка, Загрунівка, Дейкалівка, Міські Млини, де поєднуються необхідні фактори – природні ресурси (гідрологічні, ландшафтні, орографічні) та історико-культурні (біосоціальні, подієві, етнографічні). З огляду на наявні туристичні умови та ресурси на території Зіньківського району Полтавської області, можна говорити, що сільський туризм є одним з перспективних видів туризму. Проводячи свій відпочинок у сільській місцевості турист не лише задовольнить потреби у відпочинку і спілкуванні з природою, а також зануриться у сільське життя, дізнається більше про традиції, звичаї, культуру, народні промисли.

Список літератури.

1. Биркович В. І. Сільський зелений туризм – пріоритет розвитку туристичної галузі України / Биркович Віктор Іванович // Стратегічні пріоритети. – 2008. - № 1 (6). – С. 138-143.
2. Чернява Г. Л. Теоретичні підходи до визначення поняття, сутності альтернатив розвитку сільського зеленого туризму / Чернява Г. Л. // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 227. – С. 85-88.
3. Горішевський П. Сільський зелений туризм: організація надання послуг гостинності / Горішевський П., Васильєв В., Зінько Ю. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 148 с.
4. Рутинський М. Й. Сільський туризм : навч. посібник / Рутинський М. Й., Зінько Ю.В. – К. : Знання, 2006. – 271 с.
5. Герасименко В. Г. Аграрний туризм як вид підприємництва / Герасименко В. Г., Нездоймінов С. Г. – Одеса : Пальміра, 2011. – 178 с.
6. Волошинський О. Сільський відпочинок для неповносправних / Волошинський О., Каспрук І., Малинович Л., Сварник М. – Львів : Ліга-Прес, 2011. – 232 с.
7. Шевченко І. В. Перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Полтавському регіоні / Шевченко І. В. // Економіка. Управління. Інновації. – 2012. - № 2 (8). - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2012_2_33.
8. Галич О.А. Зелений туризм: сутність та перспективи розвитку на Полтавщині / Галич О.А., Шевченко І.В. // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – Вип. 1. – Т. 1. Економічні науки. – Полтава : ПДАА, 2010. – С. 38-45.